

Una casa al flanc d'un turó, a Tírvia

Dolors Sistac, darrere aquells ulls cansats i el posat de dona altiva, havia estat en la seva joventut una dona atractiva, presumida i seductora, vestida, ara i tot, de llarg amb collarets i penjolls diversos.

Possiblement per entendre-la bé s'ha d'haver estat al seu refugi de Tírvia.

La seva casa, de tirat alpi, és al flanc del turó. És el seu santuari que mostra hospitalàriament, amb plaer, als pocs o molts visitants lletrats que s'hi acosten.

El refugi alpi de Dolors Sistac és ple de records del seu home, el senyor Enric Farreny, l'enigmàtic home que en la dècada dels setanta va ser capaç de dirigir una escola mítica: el Sant Jordi, que tingué, pel cap baix, el mèrit de congregar els fills d'una classe mitjana emergent "amb possibles".

El senyor Enric Farreny pretengué educar aquests fills més o menys consentits i maleducats. Gaudia d'un prestigi sòlid que amb el pas del temps ha esdevingut tan mític com esborradís.

Dolors Sistac és una escriptora que vetlla la memòria del seu home i del seu fill, que moriren el mateix any, ara deu fer vint-i cinc anys. Acabar la tesi doctoral que Enric Farreny inicià és la forma que Dolors Sistac trobà per venerar el record intel·lectual del seu home. Lliurar-se ara a llegir un gros volum del savi Font i Quer, eminent botànic que tots tenim el deure de conèixer, és la manera que ha trobat, en la profunda soledat ventejada de Tírvia, de venerar el record del fill mort: ell també s'hi havia dedicat a la botànica d'aquelles valls.

Quan hi anàrem, era transportada per un seu nét jove, ferm, educat. De seguida ens acompanyà i abandonà aquest primer posat esquerp, un xic impostat de dona que es vindica un paper en el món de les lletres.

El passeig de l'entrada donava a entendre el rumb vital del matrimoni Enric Farreny i Dolors Sistac: la mica de burgesia il·lustrada i catalanista que deuria poder donar la Lleida de l'explosió de la fructicultura dels anys seixanta i setanta. La casa, folrada de fusta com un niu penjat al turó i ocultada entre els grans ar-

bres, té l'encant de l'obertura a les valls i muntanyes de l'entorn. És la concreció d'un somni. Sobre la taula, uns volums de poesia de Maria Mercè Marçal – "encara no te la saps de memòria", l'increpava Josep Borrell – i el darrer llibre de J. Pont. Dolors Sistac no s'està per romanços: "Ja escriuràs sobre el meu refugi?", em diu abruptament. Nosaltres som d'una generació que tots els escriptors grans ens han demanat que escriguem sobre ells, sobre els seus llibres. Com si haguéssim de certificar la seva existència i el seu valor. I a fe que ho hem fet!

La Sistac s'anima amb la polèmica: llegia el darrer llibre de Maria Barbal i li retreia que només havia fet unes meres impressions d'aquells pobles abandonats sobre els quals escrivia.

Aquell dia ens confessà que volia escriure un relat eròtic per als diaris. Mirava al seu jardí com dos caragols copulaven lligament. Potser l'erotisme és això: el record antic de la passió juvenil ara escritat en silenci, fredament.

Al seu dormitori, una enigmàtica fotografia d'Enric Farreny, en alta muntanya, girat simbòlicament d'esquena, mirant l'infinit. Tot emblemàtic, parat en el temps: el pi roig que ell va plantar al jardí, la col·lecció d'esquetllots que ell va penjar del sostre...

Els volums grocs de la cua de palla a la vora del capçal del llit on ell estigué malalt.

"Si alguna cosa em sap greu és no haver escrit una novel·la policíaca", diu com si no res.

Al bell jardí de cedres i castanyers, al migdia hi saltaven els esquiroles esquius, mentre la bella dorment vetlla el record ardent del seu pasat que exhala un breu perfum de dramatisme, entre flors i poesies.

ANDREU LONCÀ

Andreu Loncà